PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

Sayı/*Number* 11 Ocak / *January* 2012 ISSN 1308 - 2922

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Prof. Dr. Turhan KAÇAR

Editörler
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR
Doç. Dr. Nurten SARICA
Doç. Dr. H. Aliyar DEMİRCİ

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ALTINTAŞ

Baskı
Turkuaz Ofset
0258 372 21 11

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Yerleşkesi 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM
Doç. Dr. Aydın SARI
Doç. Dr. İsmet PARLAK
Doç. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ
Doç. Dr. Nurten SARICA
Doç. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU
Doç. Dr. Şükran TOK
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali SARI
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILMAZ
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN
Dr. Coşkun DAŞBACAK

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Candan TERWİEL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsen DEMİR	Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer NURLU	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr . Nurgül OKTİK	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Sadettin SARI	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah KARAMAN	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Behset KARACA	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent GÜLOĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Cem BAYDUR	MuğlaÜniversitesi
Doç. Dr. Ensar YEŞİLYURT	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Feryal ÇUBUKCU	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Nurten SARICA	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Selim YILMAZ	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman BARUTÇU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman UYAR	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZDEMİR	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayça ÜLKER ERKAN	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşe SAVRAN GENCER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Azer Banu KEMALOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cumhur Yılmaz MADRAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Filiz ACAR	Düzce Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Harun SULAK	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şahin BARANOĞLU	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN	Pamukkale Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya
Recep DURMUŞ
Azize ŞIRALI EKMEKÇİ

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Birol ERKAN **1**
Türkiye İle Sınır Komşuları Arasındaki Dış Ticaretin Karşılaştırmalı Üstünlükler Perspektifinde Analizi
Analysis in Comparative Advantages Perspective of Foreign Trade of Turkey and Border Countries

Hakan SARITAŞ – Cengiz SARAY... ..... **23**
Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Performansının Analizi
Analysis of Profitability Performance of Turkish Banking Sector

Hakan SARITAŞ – Altan GÖKÇE..... **39**
Amerika Birleşik Devletlerinde ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaşanan Ekonomik Krizlerin Temel Analizi: Nedenler ve Etkiler
Fundamental Analysis of Economic Crisis in the United States and in European Union Countries: Causes And Effects

Mustafa Zihni TUNCA - Mustafa BAYHAN..... **53**
Kalite Fonksiyon Göçerimi Yönteminin Tedarikçi Seçiminde Kullanımı
Using Quality Function Deployment Method in the Supplier Selection

Sevcan GÜNEŞ-Şakir ÇAKMAK-Filiz YEŞİLYURT-Gökhan TUZCU **71**
Ösys Başarısını Etkileyen Faktörlerin Analizi
The Determinants of OSYS Success

Yunus GÜLCÜ-Selim Adem HATIRLI..... **83**
Doğalgaz Kullanımını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Analizi: Isparta İli Örneği
An Analysis of Socio-Economic Factors Effecting the Use of Natural Gas: An Example of Isparta City

Zuhal ÖNEZ ÇETİN **97**
Yoksulluğu Azaltmada Yeni Bir Yaklaşım: Yoksul-Yanlı Turizm
A New Approach at Poverty Alleviation: Pro-Poor Tourism

Feyza TOKAT..... **109**
XVII. Yüzyılda Yaşamış Bir Bilgin: Hezârfen Hüseyin Efendi
XVII. Century Scholar: Hezârfen Hüseyin Efendi

Haldun SOYDAL-Zekeriya MIZRAK-Murat ÇETİNKAYA..... **117**
Makro Ekonomik Açıdan Türkiye'nin Alternatif Enerji İhtiyacının Önemi
From Imprantance of Alternatife Energy Need of Turkey

Mehmet MEDER- Mustafa GÜLTEKİN..... **139**
Türkiye'nin Büyük Kentlerinde 1999-2009 Yılları Arasındaki İntihar Eğilimleri
Dispositions of Suicide Between the 1999-2009 Years in the Large Cities of Turkey

Mehmet Yaşar ERTAŞ **153**
XV. - XVI. Yüzyıllarda Hambat Yöresinde Yerleşim ve Nüfus
Settlement and Population in Hambat Area in the 15th and 16th Centuries

Meryem AYAN 169
Evlilik Yoluyla Irksal ve Dini Kesişmeler
Race and Religious Intersections Through Marriages

Rıza SAM 177
Şiddete Sürüklenerek Suça İtilenler: Geleceğin Suçlularını Yetiştirmek Üzerine Düşünceler
Individuals Dragged by Violence and Pushed into Crime: Reflections on the Training of Tomorrow's Criminals

Necla KÖKSAL – Melek ÇINAR.....191
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilimin Doğasına ve Öğrenme-Öğretme Sürecine Yansıtılmasına İlişkin Görüşleri
Social Studies Preservice Teachers' Views on Nature of Science and Reflecting Nature of Science on Learning-Teaching Process

Mustafa SARICA.....205
Türkçede Eylemsilerin (Ortaçlar ve Ulaçlar) Fransızcayla İlişkili Olarak İncelenmesi
Constrastive Study of Participles in Turkish in Relation with French

Tuncer YILMAZ.....215
Ütopya ve Hicvin Buluşması: Samuel Butler'in *Erewhon'u*
Where Utopia and Satire Meets: Samuel Butler's Erewhon

Emre AŞILIOĞLU.....231
İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının Sanat Eğitimi İlkelerinin İncelenmesi
Study of Art Education Principles of Visual Arts Curriculum in the Second Level of Primary Education

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 11, 2012, Sayfa 39-52

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE YAŞANAN EKONOMİK KRİZLERİN TEMEL ANALİZİ: NEDENLER VE ETKİLER

Hakan SARITAŞ* - Altan GÖKÇE**

Özet

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 2000'li yılların başında konut yatımlarına yönelik yoğun ilgi, ipotekli konut finansmanına dayalı kredilerde (mortgage) artışa neden olmuştur. Bu artış kısa vadeli istikrarsız ekonomik büyüme ile birlikte ekonomik kriz ortaya çıkarmış ve bu kriz global bir boyut kazanmıştır. Bu çalışmada ekonomik krizin ABD'de büyüme, işsizlik, enflasyon oranları, kamu borç düzeyi ve bütçe dengesi gibi veriler üzerindeki etkisinin yanı sıra ABD kaynaklı ekonomik kriz ile birlikte Avrupa Birliği ülkelerinin yaşadığı yapısal ekonomik sorunlar ve etkileri incelenmiş, ekonomik göstergeler çerçevesinde krizin derinliği analiz edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizde, küresel krizin ülkeleri olumsuz etkilemesinin yanı sıra, ülkelerin yapısal sorunlarının ülkelerin kendi ekonomik krizlerini oluşturmada çok önemli yer tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır. Ekonomik sorunların çözümünde yapısal reformların gerçekleştirilip etkin şekilde uygulanması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Küresel Ekonomik Kriz, Konut Finansmanı (Mortgage), ABD, Avrupa Birliği*

FUNDAMENTAL ANALYSIS OF ECONOMIC CRISIS IN THE UNITED STATES AND IN EUROPEAN UNION COUNTRIES: CAUSES AND EFFECTS

Abstract

In the early 2000s, the intense interest in real estate investments in the USA caused an enormous increase in mortgage loans. This increase resulted in an economic crisis together with unstable short term growth and the crisis has become global. In this article, we evaluate the effects of economic crisis on economic growth, unemployment rate, inflation rate, public debt development and budget balance in the US. In addition to real estate crisis in USA, we have tried to examine structural economic problems of European Union Countries and their economic effects. We have analyzed depth of the economic crisis through economic indicators. We concluded that although global crisis adversely affects countries, structural problems of countries have great impact on creating their own economic crises. In sum, it is critically important to make and effectively implement structural reforms.

Key Words: *Global Economic Crisis, Mortgage Credits, USA, European Union*

1.GİRİŞ

2000'li yılların başında güçlü bir yapıda olan Amerika Birleşik Devletleri ekonomisi 2010'lu yıllara geldiğinde hem kendi iç dinamikleri hem de küresel ekonominin getirdikleri ile daha sıkıntılı bir yapıya bürünmüştür. Yatırımlarının büyük bir kısmını yatırım fonlarında değerlendiren Amerikan halkı 2000'li yılların başından itibaren yavaş yavaş gayrimenkul sektörüne yönelmiştir. Bu yönelişin temel nedeni alınan gayrimenkulün prim yapma olasılığının yüksekliği ve gayrimenkulün güvenilir bir yatırım çeşidi olmasıdır. Prim beklentisi ile alınan konutların alımı 2004 yılına kadar sürmüştür. Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) 2004 yılında düşük faiz politikasını bırakıp, faizleri arttırması ile konut piyasası 2000'li yılların başındaki canlılığını kaybetmiş, konut talebindeki azalma, yüksek konut fiyatlarının da paralel olarak düşmesini beraberinde getirmiştir. 2005 yılında FED'in

*Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ
e-posta: hsaritas@pamukkale.edu.tr
** Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, DENİZLİ
e-posta: altangokce@hotmail.com

faizleri arttırmaya devam etmesi ve konut fiyatlarındaki düşüş, konut sahibi olanları sıkıntıya sokmuştur. Bu durum taksitlerini zor ödeyen ya da ödeyemeyen yatırımcıların konutlarını, kredi kullandıkları banka ve finans kurumlarına borçlarına karşılık devretmelerine neden olmuştur. Konutların bankalar ve finans kurumlarına devri kısa sürede tüm finans sektörünü ve reel sektörü etkilemiştir. Borcunu ödeyemeyen bu müşteri kitlesi Amerikan bankalarınca kredi riski açısından riskli müşteri yani kredibilitesi düşük müşteri (subprime credit user) olarak tanımlanmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ipotekli uzun vadeli konut kredisine dayanan bu ekonomik kriz (mortgage krizi), 2007 yılının Temmuz ayının sonlarına doğru küresel bir boyuta ulaşmış ve tüm Dünya ekonomisini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde konut kredisi kullanıp, borcunu ödeyemeyen kesim artmış, bu durum konut kredisini sağlayan banka ve finans kurumlarını zora sokmuştur. (Babalı, 2008;1). Kullanılan konut kredileri nedeniyle sırasıyla krediyi kullananlar, krediyi sağlayan güvenilirliği sarsılan banka ve finans kurumları ve konut piyasasındaki inşaat firmaları domino etkisi ile hepsi birden zarar görmüşlerdir. 2007 başı itibari ile ABD'deki konut kredisi 10 trilyon Amerikan Doları büyüklüğündeydi. Verdikleri Mortgage kredileri ile birlikte satın alınan konutları dayanak gösterip, bu kredilerin geri ödemelerine güvenip büyük hacimli krediler kullanarak borçlanan bankalar, ekonomik kriz nedeniyle ödeme güçlüğü ile karşı karşıya gelmişlerdir. Bankaların yaşadığı ödeme güçlüğü 2000'li yılların başlarındaki konut değerlerinin 2007 yılına kadar erimesinden kaynaklanmıştır.

Yaşanan finansal kriz daha önce belirtildiği üzere reel sektörden bağımsız kalmayıp, reel sektörü de belli bir derece etkilemiştir. Bankalar kredi politikalarını sıklaştırıp, daha fazla inceleme yaparak kredi vermeye başlamış ve bu durum da kredi muslukları kesilen reel sektör için dezavantajlı bir durum yaratmıştır. Özel banka ve finans kuruluşlarına karşı güveni sarsılan Amerikan Halkı ve atıl fon sahipleri ellerindeki tasarruflarının büyük kısmını hazine bonosuna yöneltmişlerdir. Bu durum hazine bonosu talebini aşırı derecede arttırmıştır. ABD bankaları ise daha fazla nakit bulundurup, kredi hacimlerini daraltarak bu sıkıntılı süreci geçirmeye çalışmışlardır.

2007 yılında meydana gelen bu ekonomik gelişmeler doğrultusundan Amerika Merkez Bankası (FED), likidite krizi yaşayan bankalara kredi verip, bankaların rahat nefes almalarını sağlamıştır. Bu bankalara örnek olarak Bank of America, JP Morgan Chase ve Citigroup'u verilebilir. Amerikan Merkez Bankası bu süreçte mortgage kredilerinin batmasından çok kurtarılması için zaman zaman faiz indirimine gitmiştir. Kredilerin batmasının maliyeti, kurtarılmasının maliyetinden daha fazladır görüşü bu dönemde hakim olan görüştür. Ekonomik krizin büyüklüğünün tüm reel sektör ile birlikte düşünüldüğünde yaklaşık 10 trilyon ABD Doları olduğu uzmanlarca belirtilmektedir.

ABD'de yaşanan ekonomik sıkıntı, 2005 yılından sonra Avrupa Birliği ülkelerinde ortaya çıkan yapısal sorunlara dayalı ekonomik kriz ile birleşince küresel kriz kaçınılmaz olmuştur. Bu çalışmada ABD ve Avrupa Birliği ekonomilerinin 2000-2010 yılı aralığındaki gelişimi, bu dönemde yaşanan krizlerin ekonomik verilere ve Dünya ekonomisine etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

2. ABD'DE YAŞANAN EKONOMİK KRİZİN ÜLKENİN FİNANSAL VERİLERİNE VE İÇ DİNAMİKLERİNE ETKİSİ

Amerika Birleşik Devletleri'nin 2000-2010 yılı aralığında yaşadığı mortgage kredilerine bağlı ekonomik kriz sürecini tetikleyen en önemli finansal göstergelerden biri kamu borçlarındaki artıştır. ABD'de kamu borçları temelde ikiye ayrılır. Bunlardan ilki yatırımcılara, diğer devletlere olan borçlar (bonolar, tahviller vb.), ikincisi ise devletin kendi kendisine borçlanmasıdır ki buna devlet içi borçlar (intragovernment debts) denir. Bu tarz borçlanmaya devletin, sosyal sigorta fonlarını kullanması örneği verilebilir. Kamu borçları ABD'de 1980'li yıllara kadar istikrarlı bir biçimde seyrederken, 1980-2000 yılları arası azalan oranda artışa geçmiş, 2000-2010 yılları arası ise artan oranla artış göstermiştir. 2003 yılından 2008 yılına kadar kamu borçları her yıl ortalama 500 milyar ABD Doları artmış, 2008 yılında 1 trilyon ABD Doları, 2009'da 1,9 trilyon ABD Doları, 2010'da ise 1,7 trilyon

ABD Doları artış göstermiştir. Kamu borç stokunun (devlet içi borçlar hariç olmak üzere) GSYİH'ya oranı 2010 sonu itibariyle %62'dir. Yine 2010 yıl sonu itibariyle ABD'nin sosyal sigorta gibi kurumlardan kendi kendisine borçlanması şeklindeki kamu borcunun (devlet içi borçlanma) GSYİH'ya oranı ise %31 olup, 4,50 trilyon ABD Doları büyüklüğündedir (http://www.whitehouse.gov/omb/budget/Historicals/).

Aşağıdaki tabloda 2000-2010 yılları arası ABD'deki kamu borcunun gayrisafi yurtiçi hasıla oranı yer almaktadır. Yatay eksen yılları, dikey eksen ise toplam kamu borcunu (trilyon ABD Doları cinsinden) ve Kamu Borç Toplamı/ GSYİH oranını göstermektedir. 2007 yılına kadar Kamu Borcu/ GSYİH oranındaki artış sınırlı iken, 2008-2010 periyodunda orandaki artış giderek yükselmektedir. 2007 yılında yaklaşık olarak 9 trilyon ABD Doları olan kamu borç toplamı, GSYİH'nin %64,4'ünü oluşturmaktadır. 2010 yılı sonuna doğru ise Kamu Borcu / GSYİH oranı % 93,2 olup, son üç yılda kamu borcu yine yaklaşık olarak % 50 artış göstermiş ve 2010 yılı sonunda ortalama 13,5 trilyon ABD Dolarına ulaşmıştır.

Tablo 1- ABD'deki Toplam Kamu Borcunun 2000-2010 yılları arası Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya Oranı (Devlet İçi Borçlar dahil-Milyon ABD Doları)

Yıllar	Toplam Kamu Borç Stoğu	Toplam Kamu Borç Stoğu/GSYİH
2000	5.628.700	57,3
2001	5.769.881	56,4
2002	6.198.401	58,8
2003	6.760.014	61,6
2004	7.354.657	62,9
2005	7.905.300	63,5
2006	8.451.350	63,9
2007	8.950.744	64,4
2008	9.986.082	69,4
2009	11.875.851	84,2
2010	13.528.807	93,2
2011	15.476.243	102,6
2012	16.654.260	105,3

Kaynak: http://www.whitehouse.gov/omb/budget/Historicals/

ABD'de ekonominin gidişatı açısından bir diğer kriter de borç tavanıdır. Borç tavanı ABD Kongresi tarafından belirlenen, hükümetin ne kadar borçlanabileceğini belirleyen sınırdır. ABD'de belirlenen borç tavanı yasal olarak milli gelirin %10'unu geçememektedir. Bu borçlanma ile hükümet maaşları, sağlık harcamalarını, kullandığı kredi faizleri gibi giderleri ödemektedir. 2000 yılında 6 trilyon ABD Doları olan borç tavanı, 2007 yılına kadar yaklaşık 10 trilyon ABD Dolarına ulaşmış olup, 2009 yılı sonu itibariyle bu rakam 12,10 trilyon ABD Dolarıdır. 2001-2008 yılları arasında Başkan George Bush döneminde ise borç tavanı 6 trilyon ABD Dolarından 10,6 trilyon ABD Dolarına çıkmıştır. 2010 yılı sonu itibariyle de ABD'deki borç tavanı 14 trilyon ABD Doları'na ulaşmıştır (http://www.treasurydirect.gov/NP/BPDLogin?application=np)

Global kriz çerçevesinde, ABD bütçesindeki değişikliklere bakıldığında, 2001 yılında ABD bütçesi 128.236 milyon ABD Doları fazla vermiş, ancak daha sonraki yıllarda sürekli açık vermiştir. 2001 yılından 2009 yılına kadar kamu harcamaları yaklaşık olarak %6,5 artmıştır. Bu harcamalardaki artışın %1,6'sı savunma harcamalarından, %1,7'si sağlık harcamalarından, %0,6'sı sosyal sigorta harcamalarından, %1,4'si işsizlik maaşı ve gıda yardımı harcamalarından, %1,2'si de diğer harcamalardan kaynaklanmaktadır.

Tablo 2-2000-2010 Yılları Arası ABD'nin Gelirleri, Harcamaları, Bütçe Fazlası ve Bütçe Açığı Özet Tablosu

(Milyon ABD Doları)

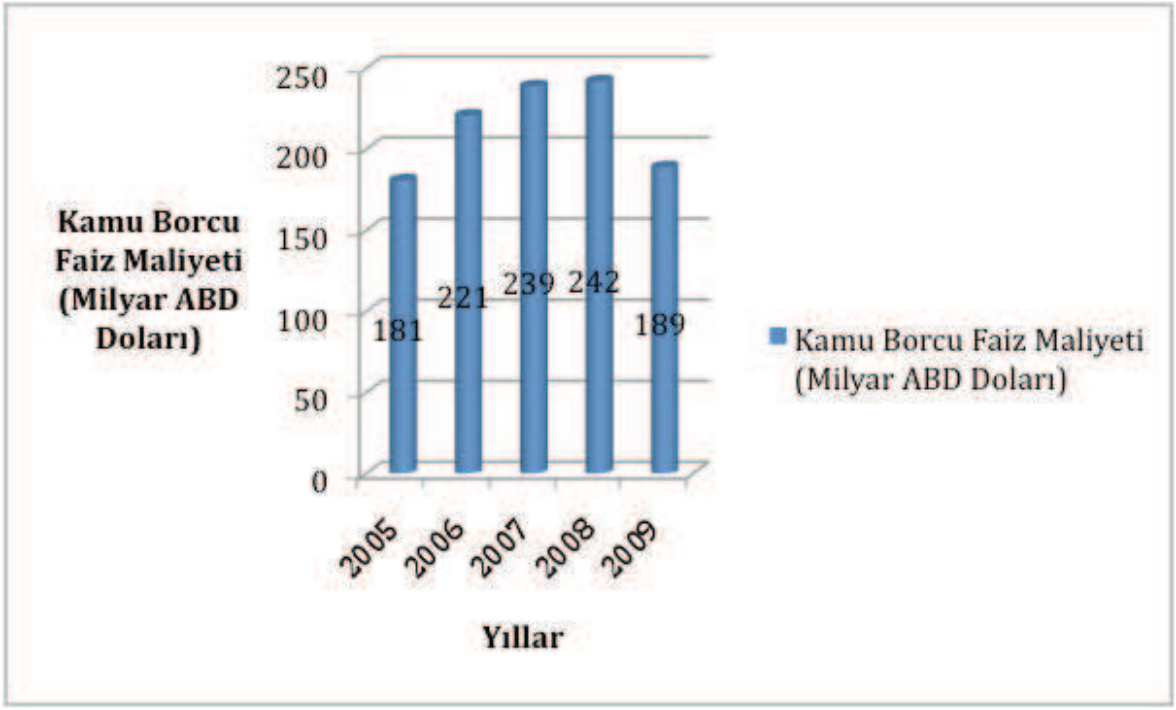
Yıl	Toplam			Bütçe İçi			Bütçe Dışı(Sosyal Güvenlik Harcamaları)		
	Gelirler	Harcamalar	Bütçe Fazlası yada Bütçe Açığı (–)	Gelirler	Harcamalar	Bütçe Fazlası yada Bütçe Açığı (–)	Gelirler	Harcamalar	Bütçe Fazlası yada Bütçe Açığı (–)
2000	2.025.191	1.788.950	236.241	1.544.607	1.458.185	86.422	480.584	330.765	149.819
2001	1.991.082	1.862.846	128.236	1.483.563	1.516.008	-32.445	507.519	346.838	160.681
2002	1.853.136	2.010.894	-157.758	1.337.815	1.655.232	-317.417	515.321	355.662	159.659
2003	1.782.314	2.159.899	-377.585	1.258.472	1.796.890	-538.418	523.842	363.009	160.833
2004	1.880.114	2.292.841	-412.727	1.345.369	1.913.330	-567.961	534.745	379.511	155.234
2005	2.153.611	2.471.957	-318.346	1.576.135	2.069.746	-493.611	577.476	402.211	175.265
2006	2.406.869	2.655.050	-248.181	1.798.487	2.232.981	-434.494	608.382	422.069	186.313
2007	2.567.985	2.728.686	-160.701	1.932.896	2.275.049	-342.153	635.089	453.637	181.452
2008	2.523.991	2.982.544	-458.553	1.865.945	2.507.793	-641.848	658.046	474.751	183.295
2009	2.104.989	3.517.677	-1.412.688	1.450.980	3.000.661	-1.549.681	654.009	517.016	136.993
2010	2.162.724	3.456.213	-1.293.489	1.531.037	2.901.531	-1.370.494	631.687	554.682	77.005
2011 Tahmini	2.173.700	3.818.819	-1.645.119	1.614.278	3.317.275	-1.702.997	559.422	501.544	57.878
2012 Tahmini	2.627.449	3.728.686	-1.101.237	1.968.719	3.145.904	-1.177.185	658.730	582.782	75.948
2013 Tahmini	3.003.345	3.770.876	-767.531	2.273.344	3.121.510	-848.166	730.001	649.366	80.635
2014 Tahmini	3.332.588	3.977.141	-644.553	2.561.064	3.291.333	-730.269	771.524	685.808	85.716
2015 Tahmini	3.583.043	4.189.773	-606.730	2.768.114	3.465.031	-696.917	814.929	724.742	90.187
2016 Tahmini	3.819.103	4.467.806	-648.703	2.949.182	3.701.918	-752.736	869.921	765.888	104.033

Kaynak: http://www.whitehouse.gov/omb/budget/Historicals

(Not: Bütçe açığı tablosunda yer alan bütçe dışı sütunu, bir zorunlu harcama olan sosyal güvenlik harcamalarını içermektedir.)

ABD bütçesi 2002 yılında 157.578 milyon ABD Doları toplam açık verirken, 2009 yılında 1.412.688 milyon ABD Doları, 2010'da ise 1.293.489 ABD Doları açık vermiştir. Bütçe açığının, ABD resmi istatistiklerine göre 2016 yılına kadar sürmesi beklenmektedir.

Şekil 1:Kamu Borcu Faiz Maliyetinin 2005-2009 Yılları Arası Gelişimi

Kaynak: http://www.treasurydirect.gov/govt/reports/pd/feddebt/feddebt_ann2009.pdf

(Not: Şekil 1'de Devlet içi borç ve devlet içi borçların faiz maliyeti hariçtir ve veriler ABD mali yıl sonu olan 30 Eylül itibari ile alınmıştır.)

Bununla birlikte bütçe açığının tüketici fiyat endeksi, faiz oranları ve borçlanma maliyetleri üzerinde olumsuz etkisi görülmektedir. Şekil 1' de görüldüğü üzere 2005 yılında 181 milyar ABD Doları olan kamu borcu faiz maliyeti, 2007 yılında 239 milyar ABD Dolarına, 2008'de 242 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. 2009 yılında ise kamu borcunun faiz maliyeti, faiz oranlarında yaşanan düşüş nedeniyle 189 milyar ABD Dolarına düşmüştür.

2000-2010 yılları arası enflasyon oranlarındaki değişim incelendiğinde, ABD'de tüketici fiyat endeksinin düştüğünü görebiliriz. Bu düşüş istikrardan öte durgunluk ekonomisine gidiş yönünde sinyal vermektedir. Tablo 3'e göre 2000 yılında % 3,38 olan tüketici fiyat endeksi, 2010 yılında % 1,64'e düşmüştür.

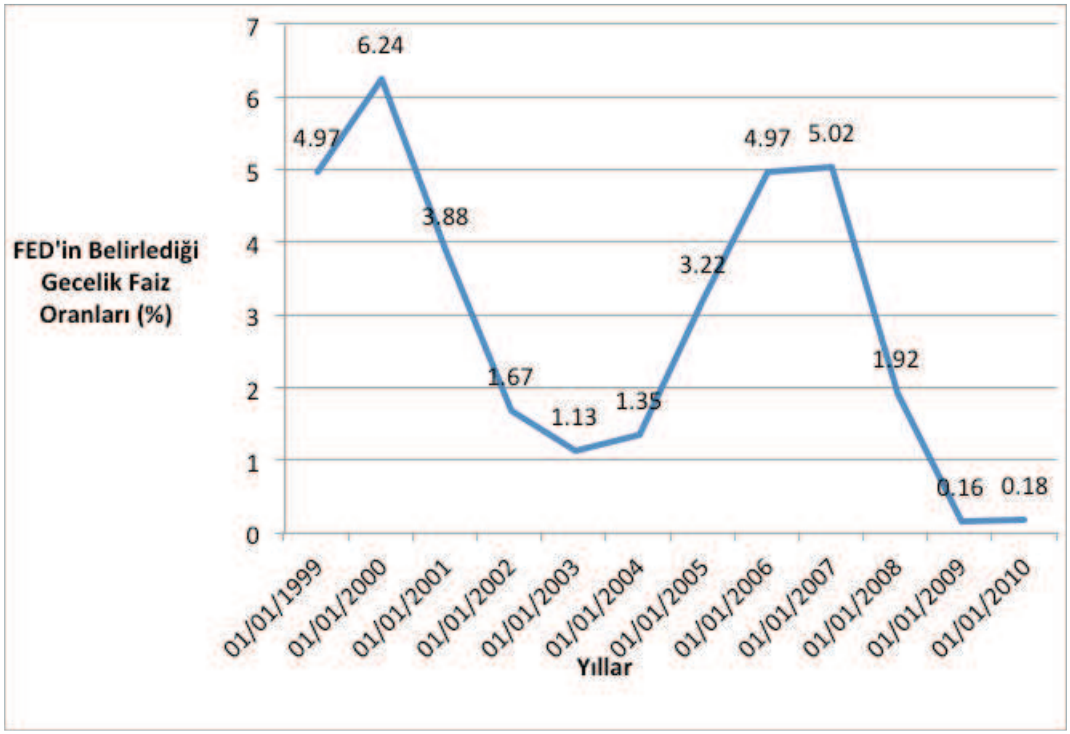
2000-2010 yılları arasında FED'in belirlediği gösterge faiz oranları (gecelik faiz oranı) genel olarak düşüş eğilimine girmiştir. FED Eski Başkanı Alan Greenspan, 2002 yılında düşük enflasyon oranlarının da etkisiyle istihdama yönelik olarak FED faizlerini %1'e kadar düşürmüştür. 2002-2004 yılları arasında düşük faiz politikaları devam etmiştir. 2004 yılından itibaren düşük faiz oranlarının etkisiyle talep canlanması yaşanmış, petrol ve hammadde fiyatlarındaki hızlı artışla birlikte enflasyon baskısı başlamıştır. Petrol fiyatları 2002 yılında 20 Dolar iken 2008'in ilk yarısı itibariyle 130 Dolara yükselmiştir. 1987 yılından beri FED'in başkanı olan Greenspan enflasyona, faizleri yükselterek müdahale ederken 2006 yılında FED başkanlığına seçilen Ben Bernanke faizleri % 5,25'e kadar yükseltmiştir. 2006 yılında yüksek faiz politikasıyla enflasyon % 2,5'e kadar düşürülmüş ancak 2007 yılında yüksek faize rağmen enflasyon baskı altında tutulamamış ve enflasyon oranı %4,1'e yükselmiştir (BDDK Çalışma Tebliği 'ABD Mortgage Krizi, 2008; 34). 2007 yılı sonu itibariyle faiz oranları % 5,02, 2008 sonunda %1,92, 2009'da % 0,16, 2010 yılı sonu itibariyle de % 0,18 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: Tüketici Fiyat Endeksinin 2000-2011 Yılları Arasında Değişimi Tablosu

Yıllar	Ocak	Ortalama Enflasyon Oranı
2000	2.74%	3.38%
2001	3.73%	2.83%
2002	1.14%	1.59%
2003	2.60%	2.27%
2004	1.93%	2.68%
2005	2.97%	3.39%
2006	3.99%	3.24%
2007	2.08%	2.85%
2008	4.28%	3.85%
2009	0.03%	-0.34%
2010	2.63%	1.64%
2011	1.63%	NA

Kaynak: http://inflationdata.com/inflation/inflation_rate/currentinflation.asp

Şekil 2: FED'in Belirlediği Gecelik Faiz Oranlarının Yıllara Göre Değişimi

Kaynak:http://www.federalreserve.gov/datadownload/Preview.aspx?pi=400&rel=H15&preview=H15/H15/RIFSPFF_N.A

30 yıl vadeli Mortgage faiz oranları ise 2000 yılının sonunda % 8,06 iken 2003 yılı sonunda % 5,82 olmuştur. Bu faiz düşüşü nedeniyle 2003 ve 2004 yıllarında Mortgage kredileri en yüksek miktara ulaşmıştır. Bu yıllarda yaklaşık 4.000 milyar ABD Dolarına yaklaşan krediler, 2007 yılında 2.300 milyar ABD Doları seviyelerine kadar gerilemiştir.

Tablo 4- 30 Yıl Vadeli Sabit Ödemeli Konut Finansmanı Kredi Faiz Oranları

Yıllar (Yıl Sonu itibariyle)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Faiz Oranı	8,06	6,97	6,54	5,82	5,84	5,86	6,41	6,34	6,04	5,04	4,69

Kaynak:http://www.federalreserve.gov/datadownload/Preview.aspx?pi=400&rel=H15&preview=H15/H15/RMMPCCFC_N.A

ABD'de 2000-2010 yılları arası işsizlik verileri incelendiğinde, işsizliğin ortalama 2000 yılında %4, 2001'de % 4,7, 2002'de % 5,8, 2003'te %6 olduğu görülebilir. 2003 yılına kadar artan işsizlik oranları 2007 yılına kadar azalıp, 2008 yılında tekrar artışa geçmiştir. 2009 yılında ortalama %9,3, 2010 yılında %9,6 olarak tespit edilmiştir. İşsizlik oranlarında yaşanan bu artış yaşanan ekonomik krizin en önemli göstergelerinden biridir. İşsizlik oranları hem büyüme hem de alım gücünü düşürmesi ve kapasite kullanım oranlarına etki etmesi açısından önem arz etmektedir.

Tablo 5-2000-2010 Yılları Arası ABD'deki Aylık Olarak İşsizlik Verilerinin Değişimi

Yıllar	**Ocak**	**Şubat**	**Mart**	**Nisan**	**Mayıs**	**Haziran**	**Temmuz**	**Ağustos**	**Eylül**	**Ekim**	**Kasım**	**Aralık**
2000	4,0	4,1	4,0	3,8	4,0	4,0	4,0	4,1	3,9	3,9	3,9	3,9
2001	4,2	4,2	4,3	4,4	4,3	4,5	4,6	4,9	5,0	5,3	5,5	5,7
2002	5,7	5,7	5,7	5,9	5,8	5,8	5,8	5,7	5,7	5,7	5,9	6,0
2003	5,8	5,9	5,9	6,0	6,1	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	5,8	5,7
2004	5,7	5,6	5,8	5,6	5,6	5,6	5,5	5,4	5,4	5,5	5,4	5,4
2005	5,3	5,4	5,2	5,2	5,1	5,0	5,0	4,9	5,0	5,0	5,0	4,9
2006	4,7	4,8	4,7	4,7	4,6	4,6	4,7	4,7	4,5	4,4	4,5	4,4
2007	4,6	4,5	4,4	4,5	4,4	4,6	4,7	4,6	4,7	4,7	4,7	5,0
2008	5,0	4,8	5,1	4,9	5,4	5,6	5,8	6,1	6,2	6,6	6,8	7,3
2009	7,8	8,2	8,6	8,9	9,4	9,5	9,5	9,7	9,8	10,1	9,9	9,9
2010	9,7	9,7	9,7	9,8	9,6	9,5	9,5	9,6	9,6	9,7	9,8	9,4
2011	9,0	8,9	8,8	9,0	9,1	9,2	9,1	9,1	9,1	9,0		

Kaynak: http://data.bls.gov/pdq/SurveyOutputServlet

Reel büyüme oranı ülkelerin ekonomik gelişimini gösteren veridir. Bu anlamda ABD'de konut sektörünün en canlı olduğu 2003-2004 döneminde büyüme oranları yüksek olup, bu büyüme oranları daha önce bahsedilen düşük mortgage faiz oranları ile desteklenmektedir. 2007 yılından sonra ise mortgage kredilerinin geriye ödenme sorunu, gecelik faizlerin 2006-2007 yıllarında yüksek olması büyüme oranlarının belli bir seviyede kalmasına neden olmuştur. 2008 yılından sonra ise azalan, 2009 yılında eksi olan bir büyüme ekonomistler tarafından ABD için durgunluk ekonomisinin bir başlangıcı olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 6-ABD'de 2000-2010 Yılları Arası Reel Büyüme Oranı

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Reel Büyüme Oranı	5	0,3	2,45	3,1	4,4	3,2	3,2	2	1,1	-2,6	2,8

Kaynak: http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=us&v=66

3. AVRUPA BİRLİĞİ(AB) ÜLKELERİ'NDE YAŞANAN EKONOMİK KRİZİN YAPISAL FAKTÖRLER ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Amerika'da başlayan ipotekli konut finansmanına dayalı ekonomik krizin etkisi tam olarak geçmeden bazı Avrupa Birliği ülkelerinde ekonomik krizler yaşanmaya başlamıştır. İrlanda, Yunanistan, İtalya ve İspanya'da ortaya çıkan ekonomik krizler genel olarak bakıldığında ülkelerin mali disiplinsizliğinden, kamu yönetiminin bütçe hedefleri ile tutarsız olmasından kaynaklanmaktadır.

İrlanda, 2006 yılının sonuna doğru inşaat sektörüne yoğun bir şekilde önem verip 93.000 konut inşa etmiştir. Devlet harcamalarının etkisiyle de canlanan ekonomi, konut almak isteyen yatırımcılar ve onlara konut kredisi vermek için yarışan bankalar ile hız kazanmıştır. Böylece kredi veren banka ve inşaat firmalarının hisseleri İrlanda Borsa'sında aşırı değerli hale gelmiştir. 2007 yılında Amerika'da ortaya çıkan konut finansmanına dayalı ekonomik kriz (mortgage krizi), dolaylı da olsa İrlanda'yı etkilemiştir. Bu durumdan etkilenen yatırımcılar borsadan çıkıp, daha güvenli yatırım araçlarına yönelince inşaat firmalarının borsadaki değeri düşmüş, bu da konut sektörünü olumsuz etkilemiştir. İrlanda Borsası (Iseq) 2007 yılında % 26,3 değer kaybederek Avrupa'da en kötü performans gösteren borsa olmuştur (Özcan; 8). Bu süreçte IMF ve Avrupa Birliği İrlanda için 85 milyar Euro'luk yardım paketi hazırlamıştır. İrlanda da bu çabalara paralel olarak vergileri arttırıp, tasarruf ve ücretlerde kesintiye gitmiştir.

Bir diğer Avrupa Birliği ülkesi olan Yunanistan'ın yaşadığı ekonomik kriz ayrıntılı olarak incelendiğinde, birçok yapısal faktörün bu ekonomik krizi tetiklediği görülebilir. Bu faktörler kamu borç stoku, enflasyon oranı, faiz oranı ve bütçe dengesi gibi ekonomik göstergelerdir. 2001 yılında Yunanistan, Euro para birimine kullanmaya başladığında, enflasyon oranı Avrupa Birliği'ndeki ülkelerin enflasyon ortalamasının üzerindeydi.

Ayrıca Yunanistan'ın Avrupa Birliği ülkesi olması, bağımsız bir ülke merkez bankası olmaması, para politikasının Avrupa Merkez Bankası'nca belirlenmesi aslında bir anlamda sabit döviz kuru yönetimi ile yönetilmesi anlamına gelmektedir. Bu döviz kuru rejiminde, ülkenin Merkez Bankası'nın döviz rezerv miktarı önem taşımaktadır. Eğer ülkenin döviz rezervi kritik sınırın altına düşerse, yerli para yabancı para birimleri karşısında değer kaybeder. Bu teori çerçevesinde Euro'nun değer kaybetmesi sadece Yunanistan'ı değil tüm Avrupa Birliği'ni sarsacaktır. Euro'nun değer kaybetmesi durumunda faizler artacak ve Avrupa Birliği fonlarına olan güven azalacaktır. Bunu göze alamayan Avrupa Para Birliği üyeleri 25 Mart 2010 tarihinde Yunanistan'ın ekonomik durumu ile ilgili toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda Avrupa Birliği üye ülke liderleri Yunanistan'ın ekonomik krizden kurtarılmasına ilişkin mutabakat sağlamışlardır. Bu mutabakata göre piyasa faiz oranından daha düşük bir oranla 110 milyar Euro'luk bir borç paketi hazırlanmış ve bu paket Avrupa Birliği ile IMF tarafından finanse edilmiştir. Bu paket ve önlemler bile Yunanistan'ın kronik hale gelmiş ekonomik sorunlarını düzeltmeye yetmemiştir. Yunanistan'daki kamu borçlarındaki artış, bütçe açığı ve devlet bonolarına karşı güven eksikliği bu süreci hızlandıran en önemli faktörlerdir. Daha önce belirtildiği gibi Yunanistan'ın Avrupa Birliği içinde olması ve Euro'yu kullanması, başta Almanya olmak üzere tüm Avrupa Birliği ülkelerini tedirgin etmiştir ve bunun sonucunda Yunanistan

bonolarına olan güven eksikliği bonolardaki faiz artışını da beraberinde getirmiştir.

2008 yılının Kasım ayına kadar birbirine yakın faiz oranları ile işlem gören Yunanistan, İspanya, İrlanda, İtalya, Portekiz ve Almanya bonoları daha sonra ülke risk primlerine göre ayrışmaktadır. Yunanistan ve İrlanda Bonoları 2009 yılından sonra artan bir faiz oranı trendine girmiş olup, diğer ülkeler ile farkı açmıştır. 2010 yılının Eylül ayına doğru ise İrlanda Devlet Tahvili Almanya Devlet Tahvili faiz oranı farkı %1,5 olarak sabitlenirken, Yunanistan Devlet Tahvillerindeki faiz artışı durmamış, Almanya Devlet Tahvilleri ile faiz oranı farkı %3,5'a çıkmıştır. Yunanistan Devlet Tahvillerinin faiz oranın Avrupa Birliği'ndeki diğer ülkelere göre yüksek olmasının ana nedeni kredi riskinin (default risk, credit risk) yüksek olmasıdır. Ülke kredi riskinin yüksek olmasının başlıca nedenlerinden biri devletin kendi çıkardığı bono ve tahvile garanti vermemesidir. Bir başka ifade ile tahvillerin ödenebilme gücünün düşük olmasıdır. Avrupa Birliği'nin en güçlü ülkesi Almanya ise kredi risk bakımından en güçlü ülkelerden biridir. Almanya, kendi tahvillerine garanti vermekle birlikte ekonomik sıkıntıda bulunan Yunanistan'a da mali garantörlük yapmaktadır. Bu durum Almanya'nın kredi riskini en aza indirdiğinin bir göstergesidir. Almanya sadece kendi pozisyonun güçlenmesinden öte daha önce belirtildiği gibi Yunanistan'dan kaynaklanan bir sıkıntının tüm Avrupa Birliği ülkelerine sıçramasını istememektedir. Yunanistan'daki ekonomik kriz eğer Avrupa Kıtasına yayılırsa, bu durumda başta Almanya ve Fransa'nın devlet tahvillerinin güvenirliliği sarsılacak ve faizler artacaktır. Faizlerin artması Euro'nun değerinin devalüe olmasına kadar gidebilir. Bu durumun yaşanmaması ve Euro'nun saygınlığı ve güvenirliliğinin korunması için Yunanistan'ı kurtarmak yalnız bırakmaktan daha iyi gözükmektedir. Yunanistan'ın bu durumda olmasının bir diğer nedeni de 2001 yılından sonra Avrupa Birliği ekonomi politikalarına çok bağlı olmayışıdır (CES IFO Working Papers *"The Greek Debt Crisis: Likely Causes, Mechanics and Outcomes"*, November 2010, s:4-6).

Yunanistan ve İrlanda'dan sonra, Avrupa'da ekonomik sıkıntı yaşayan diğer ülkeler ise Portekiz ve İspanya'dır. Portekiz ve İspanya'nın ekonomik durumu Yunanistan kadar sıkıntılı olmasa da kamu harcamalarının yüksek olması nedeni ile onlar da büyük risk taşımaktadır. AB İstatistik Kurumu Eurostat verilerine göre özellikle Portekiz'deki 2010 yılındaki bütçe açığı ve gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH) arasındaki oranın % 9,8 gibi yüksek bir rakam olması ülkenin ekonomik gidişatı hakkında olumsuz bir görüntü vermektedir. Bu oranın 2011 yılında % 5,9'a düşürülmesi hedeflenmesine rağmen, 2011'in ilk altı ayında bütçe açığı / GSYİH oranının % 8,3 olduğu açıklanmıştır. Portekiz'le birlikte ekonomik sıkıntı yaşayan bir diğer ülke de İspanya'dır. İspanya'nın bütçe açığının 2009 yılında %11, 2010 yılında ise %9,24 düzeyinde olması ülkenin ekonomik açıdan riskli olduğunun göstergesidir. İspanya da ekonomik açıdan daha iyi bir duruma gelebilmek ve bütçe açığını azaltabilmek için kamu harcamalarını azaltmayı, bazı mal ve hizmet kalemlerinde vergi oranlarını arttırmayı ve bazı kamu kurumlarını özelleştirmeyi hedeflemektedir. Aslında İspanya'yı ekonomik kriz açısından Yunanistan ve İrlanda ile karşılaştırsak bile ekonomik büyüklük açısından bu iki ülkeyle karşılaştıramayız. Çünkü İspanya her iki ülkenin de hemen hemen iki katı büyüklükte bir ekonomiye sahip olup daha fazla finansal derinliğe sahiptir. Ekonomi otoritelerince, 2007 yılından itibaren İspanya'da artan kamu borçları bu sıkıntılı sürecin ana kaynağı olarak öne sürülmektedir. 2007 yılında İspanya'nın kamu borçlarının GSYİH'ye oranı % 36 iken, 2011 yılı sonunda bu oran % 68'e yaklaşmaktadır. .

Yunanistan, İspanya, İrlanda ve Portekiz gibi büyük ülkeleri içine alan ekonomik kriz Avrupa Birliği'nin genel yapısını derinden etkilemiş, ortak para birimi Euro'nun geleceğini ve değerini tehlikeye atmıştır. Yine Eurostat verilerine göre Avrupa Birliği'nin genel olarak 2006 yılı kamu borcu ve GSYİH oranı %68,6 düzeyinde iken 2009 yılına gelindiğinde bu oran % 78,7'ye ulaşmıştır. Bu durum genel olarak Yunanistan ve İrlanda'nın kamu borcundaki artıştan kaynaklanmaktadır.

ABD ve Almanya Hükümeti sıkıntılı ülkelere kredi vererek finansal krizin aşılması için defalarca kez girişimde bulunmuşlardır. Bununla birlikte Uluslararası Para fonu da (IMF) finansal sıkıntı yaşayan ülkelere kredi vererek bu sıkıntılı sürecin aşılması için

katkıda bulunmuştur. Avrupa Birliği'nde yaşanan finansal sorunlar ile birlikte nüfusun yaşlanması, sağlık harcamalarını, emeklilere ödenen sosyal yardımlar ve maaş ödemelerini arttırmaktadır. Bu durum ülkelerin bütçelerine ek bir maliyet getirmektedir.

Ülkelerin finansal durumunu analiz eden ve buna göre onları sınıflandıran uluslararası derecelendirme kuruluşları global ekonomik krizin arttığı 2010 yılında Avrupa Birliği ülkelerinden çoğunun kredi notunu düşürmek zorunda kalmıştır. Bu not indirimine giderken yapısal ekonomik sorunlar ve Avrupa Para Birimi'nin saygınlığı öncelikli olarak öne alınan kriterler olmuştur. Fitch, Moodys ve Standard and Poors Kredi derecelendirme kuruluşlarının internet sitelerindeki verilere göre 2010 yılında Yunanistan'ın uzun vadeli kredi notu Fitch tarafından BBB'den BB'ye, Standart and Poors tarafından kısa vadeli kredi notu A-2'den B seviyesine, Moodys tarafından ise devlet bonolarının görünümü A3'ten Ba1'e düşürülmüştür. Standart and Poors 2010 yılı Nisan ayında Portekiz'in uzun vadeli notunu A'dan A-'ye, Aralık ayında ise İspanya'nın uzun vadeli notunu AAA'dan AA'ya indirmiştir. Moodys de 2010 yılı Temmuz ayında Portekiz'in notunu iki derece, İrlanda'nın kredi notunu bir derece indirmiştir. Moodys Aralık 2010'da çok ciddi bir karar alarak İrlanda'nın kredi notunu beş derece indirmiş ve görünümünü negatife çevirmiştir. Ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan İrlanda'ya bir not indirimi de Kasım 201'da Standart and Poors tarafından uygulanmış ve ülkenin uzun vadeli kredi notunu (AA-)'den (A)'ya indirmiştir. Bu süreçte Macaristan, Belçika, İzlanda gibi ülkelerinde kredi notları da yapısal ekonomik nedenlerle kredi derecelendirme kuruluşlarınca indirilmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın 2010 Ekim ayı ''Dünya Ekonomik Görünümü 2010'' raporuna göre birçok ülkenin borçluluk oranının gittikçe yüksek rakamlara ulaştığı ve bu durumun da Dünya ekonomisi açısından risk taşıdığı belirtilmektedir. Yunanistan, İzlanda, Portekiz, ABD, İngiltere, İrlanda, Japonya ve İspanya bu ülkelere örnek olarak verilebilir. 2010 yılı ilk üç ayı sonunda ABD Dünya'daki en borçlu ülke olup 13 trilyon 917 milyar Dolar toplam borcu bulunmaktadır. ABD'yi sırasıyla 9 trilyon 123 milyar dolarla İngiltere ve 5 trilyon 123 milyar Dolarla Fransa takip etmektedir.

3.1. Avrupa Birliği Ülkelerinin İşsizlik ve Ekonomik Büyüme Oranlarında Yaşanan Değişimin Analizi

Avrupa Birliği ülkeleri küresel ekonomik kriz nedeniyle gerek ekonomik büyüme gerekse işsizlik anlamında olumsuz etkilenmiştir. İşsizlik oranı anlamında Avrupa Birliği ülkeleri birbirinden farklı gelişim izlemesine rağmen, 27 ülkeden oluşan Birlik açısından genel işsizlik oranı 1999-2009 yılları arasında önemsenecek kadar değişim göstermemesine rağmen ülke bazında ciddi değişiklikler olmuştur. Bulgaristan'da 2000 yılında % 16,4 olan işsizlik oranı küresel ekonomik krize rağmen 2009 yılında % 6,8'e düşmüştür. Slovakya, Polonya ve Finlandiya da yıllar itibariyle işsizlik oranı düşen ülkelerdir. Bu olumlu durumun tersine İrlanda, İspanya, Macaristan, Lüksemburg, Portekiz, İsveç, İngiltere işsizlik oranı ciddi olarak artan ülkelerdir.

Bir diğer önemli ekonomik gösterge olan ekonomik büyüme oranının (GSYİH), Avrupa Birliği ülkelerinde 2000-2010 dönemi değişimi incelendiğinde, büyüme artış hızının tüm AB ülkelerinde genel olarak azaldığı Tablo 8'de görülebilir. 2000 yılında %3,8 olan büyüme hızı, 2009 yılında -%4,3 küçülmeye dönüşmüştür. Küresel krizin etkisini görmek açısından ekonomik büyüme özellikle Avrupa Birliği'nin lokomotif ülkesi Almanya açısından değerlendirildiğinde, 2000 yılında % 3,1 olan artış yerini 2009 yılında -%5,1 küçülmeye bırakmıştır. Yapısal faktörler nedeniyle ekonomik kriz yaşayan Yunanistan'da da 2000 yılında %3,5 büyüme artışı olmasına rağmen, 2009 yılında -%3,3 küçülme yaşanmıştır. En çarpıcı sonuç ise ekonomik sıkıntı yaşayan İrlanda'da görülmektedir. 2000 yılında % 9,3 gibi yüksek bir büyüme oranı olmasına rağmen, 2009 yılında -%7 küçülme yaşanmıştır.

Ekonomik büyüme aşağıdaki tabloda reel olarak değerlendirilmiştir. Enflasyon ve faiz oranları gibi göstergelerden arındırılmış olan bu kalem özellikle Euro para birimini kullanan AB ülkelerinde etkisini çok ciddi olarak hissettirmiştir. Bu ülkelerde büyüme 2000 yılında %3,8 artış gösterirken, 2009 yılında -%4,3 azalış göstermiştir.

Tablo 7-Avrupa Birliği Ülkelerinin Ayrı Ayrı ve Genel Olarak 1999-2009 Yılları Arası İşsizlik Oranı Değişimi

Yıllar	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avrupa Birliği (27 ülke)	-	8,7	8,5	8,9	9,0	9,1	8,9	8,2	7,1	7,0	8,9
Euro alanı (16 ülke)	9,3	8,4	8,0	8,4	8,8	9,0	9,0	8,3	7,5	7,5	9,4
Belçika	8,5	6,9	6,6	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9
Bulgaristan	-	16,4	19,5	18,2	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8
Çek Cumhuriyeti	8,6	8,7	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4	6,7
Danimarka	5,2	4,3	4,5	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,3	6,0
Almanya	8,2	7,5	7,6	8,4	9,3	9,8	10,7	9,8	8,4	7,3	7,5
Estonya	-	13,6	12,6	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5	13,8
İrlanda	5,6	4,2	2,9	4,5	4,6	4,5	4,4	4,5	4,6	6,3	11,9
Yunanistan	12,0	11,2	10,7	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5
İspanya	12,5	11,1	10,3	11,1	11,1	10,6	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0
Fransa	10,4	9,0	8,3	8,6	9,0	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5
İtalya	10,9	10,1	9,1	8,6	8,4	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8
Güney Kıbrıs	-	4,9	3,8	3,6	4,1	4,7	5,3	4,6	4,0	3,6	5,3
Letonya	14,0	13,7	12,9	12,2	10,5	10,4	8,9	6,8	6,0	7,5	17,1
Litvanya	13,7	16,4	16,5	13,5	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3	5,8	13,7
Lüksemburg	2,4	2,2	1,9	2,6	3,8	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,2
Macaristan	6,9	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0
Malta	-	6,7	7,6	7,5	7,6	7,4	7,2	7,1	6,4	5,9	7,0
Hollanda	3,2	2,8	2,2	2,8	3,7	4,6	4,7	3,9	3,2	2,8	3,4
Avusturya	3,9	3,6	3,6	4,2	4,3	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8
Polonya	13,4	16,1	18,3	20,0	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1	8,2
Portekiz	4,5	4,0	4,1	5,1	6,4	6,7	7,7	7,8	8,1	7,7	9,6
Romanya	7,1	7,3	6,8	8,6	7,0	8,1	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9
Slovenya	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9
Slovakya	16,4	18,8	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0
Finlandiya	10,2	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2
İsveç	6,7	5,6	5,8	6,0	6,6	7,4	7,6	7,0	6,1	6,2	8,3
İngiltere	5,9	5,4	5	5,1	5,0	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6
Norveç	3,0	3,2	3,4	3,7	4,2	4,3	4,5	3,4	2,5	2,5	3,1
Hırvatistan	-	-	-	14,8	14,2	13,7	12,7	11,2	9,6	8,4	9,1

Kaynak:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/images/archive/5/55/20110401095352%21Table_unemployment_rates.PNG

Tablo 8: Avrupa Birliği Ülkeleri'nde Reel Büyüme Oranı (GSYİH) Yüzdesel Olarak Değişimi

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tahmini
Avrupa Birliği (27 ülke)	3,8	2	1,2	1,3	2,5	2	3,4	3,1	0,5	-4,3	1,9	1,6
Avrupa Birliği (15 ülke)	3,8	2	1,1	1,1	2,4	1,8	3,2	2,9	0,2	-4,3	1,8	1,5
Euro alanı (17 ülke)	3,8	2	0,9	0,7	2,2	1,7	3,2	3	0,4	-4,2	1,8	1,5
Belçika	3,7	0,8	1,4	0,8	3,3	1,7	2,7	2,9	1	-2,8	2,3	2,2
Bulgaristan	5,7	4,2	4,7	5,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,2	2,2
Çek Cumhuriyeti	4,2	3,1	2,1	3,8	4,7	6,8	7	5,7	3,1	-4,7	2,7	1,8
Danimarka	3,5	0,7	0,5	0,4	2,3	2,4	3,4	1,6	-0,8	-5,8	1,3	1,2
Almanya	3,1	1,5	0	-0,4	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	3,7	2,9
Estonya	14	6,3	6,6	7,8	6,3	8,9	10,1	7,5	-3,7	-14,3	2,3	8
İrlanda	9,3	4,8	5,9	4,2	4,5	5,3	5,3	5,2	-3	-7	-0,4	1,1
Yunanistan	3,5	4,2	3,4	5,9	4,4	2,3	5,5	3	-0,2	-3,3	-3,5	-5,5
İspanya	5	3,7	2,7	3,1	3,3	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,7	-0,1	0,7
Fransa	3,7	1,8	0,9	0,9	2,5	1,8	2,5	2,3	-0,1	-2,7	1,5	1,6
İtalya	3,7	1,9	0,5	0	1,7	0,9	2,2	1,7	-1,2	-5,1	1,5	0,5
Güney Kıbrıs	5	4	2,1	1,9	4,2	3,9	4,1	5,1	3,6	-1,9	1,1	0,3
Letonya	6,1	7,3	7,2	7,6	8,9	10,1	11,2	9,6	-3,3	-17,7	-0,3	4,5
Litvanya	12,3	6,7	6,8	10,3	7,4	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,4	6,1
Lüksemburg	8,4	2,5	4,1	1,5	4,4	5,4	5	6,6	0,8	-5,3	2,7	1,6
Macaristan	4,2	3,7	4,5	3,9	4,8	4	3,9	0,1	0,9	-6,8	1,3	1,4
Malta	:	-1,5	2,8	0,1	-0,5	3,7	2,2	4,3	4,4	-2,7	2,7	2,1
Hollanda	3,9	1,9	0,1	0,3	2,2	2	3,4	3,9	1,8	-3,5	1,7	1,8
Avusturya	3,7	0,9	1,7	0,9	2,6	2,4	3,7	3,7	1,4	-3,8	2,3	2,9
Polonya	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9	4
Portekiz	3,9	2	0,7	-0,9	1,6	0,8	1,4	2,4	0	-2,5	1,4	-1,9
Romanya	2,4	5,7	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,9	1,7
Slovenya	4,3	2,9	3,8	2,9	4,4	4	5,8	6,9	3,6	-8	1,4	1,1
Slovakya	1,4	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,9	-4,9	4,2	2,9
Finlandiya	5,3	2,3	1,8	2	4,1	2,9	4,4	5,3	1	-8,2	3,6	3,1
İsveç	4,5	1,3	2,5	2,3	4,2	3,2	4,3	3,3	-0,6	-5,2	5,6	4
İngiltere	4,5	3,1	2,7	3,5	3	2,1	2,6	3,5	-1,1	-4,4	1,8	0,7
İzlanda	4,3	3,9	0,1	2,4	7,8	7,2	4,7	6	1,3	-6,7	-4	2,1
Norveç	3,3	2	1,5	1	4	2,6	2,5	2,7	0	-1,7	0,7	2,4
İsviçre	3,6	1,2	0,4	-0,2	2,5	2,6	3,6	3,6	2,1	-1,9	2,7	1,7
Karadağ	:	1,1	1,9	2,4	4,4	14,7	8,6	10,6	6,9	-5,7	2,5	2,7
Hırvatistan	3,8	3,7	4,9	5,4	4,1	4,3	4,9	5,1	2,2	-6	-1,2	0,6
Makedenyo Cumhuriyeti	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,6	4,4	5	6,1	5	-0,9	1,8	3

Kaynak:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020

4. SONUÇ

2000'li yılların başından sonra Dünya ekonomisinde oluşan sert iniş ve çıkışlar nedeniyle ABD ve AB ülkeleri istikrarlı makro ekonomik politikaları uygulayamaz duruma gelmiş, işsizlik oranları genel olarak artış eğilimine girmiştir. Ekonomi açısından en önemli kriterlerden biri olan büyüme yerini küçülmeye bırakmış, finansal piyasalar reel sektörle birlikte derin ekonomik krizden etkilenmiştir. Küresel kriz nedeniyle ülkeler arasında etkileşim yaşanmakla birlikte, ülkelerin yapısal sorunlarının ülkelerin kendi ekonomik krizlerini oluşturmada çok önemli yer tuttuğu yaygın bir görüştür. Buna İrlanda'daki konut sektörüne dayalı büyüme, ABD'deki konut kredisi artışı ve Yunanistan'daki kamu borcu büyüklüğü gibi örnekler verilebilir.

ABD'de yaşanan mortgage krizinin reel sektöre yansıması ve birçok ekonomik göstergeyi etkilemesi krizin derinliğinin en önemli göstergelerinden biridir. AB ülkelerinde ise en önemli parametrenin ülkelerin kamu borç stoku ve bütçe açıkları olduğu söylenebilir. Yaşanan ekonomik krizin yapısal sorunlarının çözülebilmesi için ciddi ekonomik önlemlerin alınması, tasarruf yatırım dengesinin iyi kurulması, ülkelerin bütçe açıklarını kapatması ve en önemlisi de finansal yatırımlar üzerine değil üretime dayalı büyüme modelini benimsemesi gerekmektedir. Bu şekilde işsizliğin azaltılması, kapasite kullanım oranının artması ve artan reel büyüme hızı mümkün olabilecektir.

İstikrarlı politik, sosyal ve ekonomik ortam hedefleyen Almanya, Fransa gibi gelişmiş ülkeler, sıkıntı yaşayan AB ülkelerine yardım yapmakla aslında kendi ekonomilerini korumaktadırlar. Özellikle bazı finansal çevreler, 2004 yılından sonra Yunanistan'ın finansal tablolarını makyajladığını ve bunun fark edilmediğini, bu nedenle de ekonomik krizin ortaya çıktığını iddia etmektedirler. AB ülkeleri bu finansal tablo makyajlaması ile ilgili olarak Yunanistan'a kızmakla birlikte Yunanistan'ın iflasını istememektedirler. Çünkü Yunanistan, İrlanda gibi bir ülkenin birlikten ayrılması, diğer bir ifade ile iflası AB ülkeleri için kazançtan çok kayıp yaratacaktır. Bu nedenle Yunanistan tahvilleri Almanya tarafından alınmakta, Yunanistan ekonomisi rahatlatılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca Yunanistan için IMF'ten yardım alınması da AB için bir miktar saygınlık kaybı olarak değerlendirilmektedir. Özetle AB ülkeleri bu durumu minimum kayıpla atlatmayı hedeflemektedirler.

Sonuç olarak, ABD'de ve Avrupa Birliği'nde yaşanan bu ekonomik kriz sadece finansal sonuçlar doğurmamakta, sosyal patlamalar ve siyasi sorunlar yaratmaktadır. Özellikle Yunanistan'da yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlar zincir etkisiyle tüm Avrupa'yı hatta tüm Dünya'yı etkileme gücüne sahiptir.

KAYNAKÇA

Arghyrou, M.G. ve Tsoukalas, J. D. (2010). "The Greek Debt Crisis: Likely Causes, Mechanics and Outcomes", *Cesifo Working Paper,* No:3266.

Babalı, T. (2008). "ABD Ekonomisi ve Mortgage Krizi Nereye Gidiyor" *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi,* Sayı: 28. T.C.Dışişleri Bakanlığı Yayını.

BDDK Çalışma Tebliği .(2008). **ABD Mortgage Krizi**, Ankara.

Birdal, M. (2009). "Bir Krizin Anatomisi: ABD Mortgage Piyasasının Kurumsal Yapısı ve Krizin Dinamikleri", *Anadolu International Conference in Economics*, S: 1-27, Eskişehir.

CES IFO Working Papers. (2010). The Greek Debt Crisis: Likely Causes, Mechanics and Outcomes, November 2010.

Ekinci, A. ve Bocutoğlu, E. (2009)."Genel Teori, Küresel Krizler ve Yeniden Maliye Politikası", *Maliye Dergisi*, Sayı:156, 67-82.

Karahanoğulları, Y. (2011)."ABD'nin Federal Bütçe Süreci", *Maliye Dergisi*, Sayı:160, 269-288.

Köse, Y. ve Karabacak, H. (2011)."Yunanistan Ekonomik Krizi: Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme", *Maliye Dergisi,* Sayı:160, S: 289-306.

Şanlıoğlu, Ö. ve Bilginoğlu, M.A. (2010)."Euro Bölgesinde Yaşanan Mali Sorunlar ve Maliye Politikalarında Uyum Arayışları", *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi,* Sayı: 35, 149-173.

Uluslararası Para Fonu (IMF) .(Ekim 2010). World Economic Outlook.

Uygur, E. (2001). "Krizden Krize Türkiye:2000 Kasım ve 2001 Şubat Krizleri", *Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni,* 2001/1.

http://www.bloomberght.com/kuresel-piyasalar/haber/987127-portekiz-yeniden-tasarruf-canlari (11.11.2011)

http://data.bls.gov/pdq/SurveyOutputServlet (28.10.2011)

http://www.economist.com/node/18929032 (15.11.2011)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/ (07.11.2011)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020 (27.11.2011)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/images/archive/5/55/20110401095352%21Table_unemployment_rates.PNG (17.11.2011)

http://www.federalreserve.gov/datadownload/Preview.aspx?pi=400&rel=H15&preview=H15/H15/RMMPCCFC_N.A (01.11.2011)

http://www.federalreserve.gov/datadownload/Preview.aspx?pi=400&rel=H15&preview=H15/H15/RIFSPFF_N.A (20.11.2011)

http://www.fitchratings.com (03.12.2011)

http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/index.htm (15.11.2011)

http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/02/pdf/text.pdf (16.11.2011)

http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/01/ (22.11.2011)

http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29 (22.11.2011)

http://inflationdata.com/inflation/inflation_rate/currentinflation.asp (30.10.2011)

http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=us&v=66 (18.11.2011)

http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/Sayi29/dergi-%C4%B0rlanda.pdf (17.11.2011)

http://www.mfa.gov.tr/abd-ekonomisi-ve-_mortgage_-krizi-nereye-gidiyor_.tr.mfa (14.11.2011)

http://www.moodys.com (04.12.2011)

http://news.kyero.com/2011/03/04/spain-meets-2010-budget-deficit-target/ (14.11.201